

Radicale vernieuwing zorg

Ondersteund door

Wetenswaardigheden #14: januari t/m maart '21

Geplaatst op 15 april 2021

Hierbij presenteren we graag de volgende versie van onze 'wetenswaardigheden'. Periodiek geven we via de wetenswaardigheden op een andere manier inzicht in waar zoal aan gewerkt wordt in de beweging Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg en waar dat zoal toe leidt. Een overzicht op hoofdpunten.

Via onze website kun je allerlei achtergrondinformatie vinden bij één of meer van onderstaande onderwerpen. Via de [thema's](#), [deelnemerspagina's](#), trefwoorden bij berichten, of via de zoekfunctie.

Deelnemers

In totaal nemen 25 verpleeghuizen deel. In de afgelopen maanden zijn twee nieuwe organisaties aangesloten bij de beweging: Jonkerszorg en Carinova. Voor meer informatie over de deelnemende organisaties, zie deze pagina op ons sociaal platform: www.radicalevernieuwing.nl/deelnemers/

Halfjaarlijkse ontmoeting bestuurders en coördinatoren maart 2021

Op 10 maart jl. was deze ontmoeting, met als doel om met elkaar terug te kijken naar ontwikkelingen in de beweging in het afgelopen halfjaar en afspraken te maken voor de komende tijd. Vier actieteams hebben recente inzichten en resultaten gepresenteerd. Naast hun inzet voor radicale vernieuwing in de eigen organisatie, neemt een toenemend aantal mensen uit de verschillende deelnemende zorgorganisaties actief deel in actieteams. Actieteams zijn gericht op het verder brengen van vraagstukken, mogelijkheden en dilemma's die van belang zijn gebleken om radicaal te kunnen vernieuwen. Door op deze manier naast de vernieuwing in de eigen organisatie ook op landelijk of regionaal niveau krachten te bundelen werken deelnemers op verschillende niveaus aan de beweging 'van regels naar relaties'.

Na een discussie is besloten om uit te kijken naar een alternatief voor de naam van de vernieuwingsbeweging. Bij de deelnemende organisaties richt de vernieuwing zich namelijk op alle cliënten. Niet alleen in de verpleeghuiszorg, maar ook bijvoorbeeld op thuiswonende cliënten en cliënten die gebruik maken van geriatrische revalidatie. LOC maakt de consequenties van de verbreding via de naam van de beweging inzichtelijk, het gesprek hierover wordt vervolgd in het kernteam en het actieteam 'Ambassadeurschap, zichtbaarheid en landelijke impact'.

Afspraken voor de komende tijd zijn:

- Deelname van Raffy-Lale-De Leystroom aan het kernteam;
- In 2022 betalen de deelnemende organisaties de financiële bijdragen voor de beweging die zij ook in 2020 en 2021 hebben betaald;
- Verzoek wordt gedaan aan VWS om in 2022 subsidie te verstrekken voor de publicatie Zicht op vernieuwing en de Landelijke inspiratieweek;
- Renée Wilke (bestuurder Sensire) neemt het initiatief voor het starten van een nieuw actieteam 'Reflecties', met als doel om als deelnemers meer eigenaarschap voor de beweging te nemen en de 'rode draden' uit deze gesprekken en bijeenkomsten te kunnen halen;
- Jaarlijkse eigen bijdrage van € 1000,- door de deelnemers van de bestuurlijke leernetwerken;
- Congresteam voor de Landelijke Inspiratieweek is gevormd, met deelname van Lorraine Schouten (Brentano) en Judith van Zelst en Daphne Mensink (Sensire).

De volgende halfjaarlijkse ontmoeting is op 6 oktober 2021.

Reflectiegesprekken en reflectiebijeenkomsten

Afgesproken is dat bij iedere deelnemende zorgorganisatie minimaal jaarlijks een reflectiegesprek plaatsvindt. Iedere afzonderlijke deelnemer zet zich actief in voor Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg in de eigen organisatie en steunt de andere deelnemers waar nodig bij hun ontwikkeling. Afgesproken is met de rest van Nederland te delen wat iedere organisatie in het proces van vernieuwen tegenkomt.

Iedere organisatie kiest hiervoor de inhoud die relevant en helpend is voor de doorontwikkeling in de eigen organisatie. En kiest ook de eigen vorm van het reflectiegesprek en de betrokkenheid van mensen (intern en extern). In de ene organisatie bijvoorbeeld een gesprek aan tafel, in de andere organisatie een 'oploop'

of een bijeenkomst.

In de afgelopen maanden heeft Zorghuizen Noord Nederland een bijeenkomst gehouden met als vraagstuk: welke financieringsvorm is geschikt om meer kleinschalige wooninitiatieven te stimuleren? Tietsjannie Hamstra heeft voor deze bijeenkomst alle collega-organisaties in de beweging, VWS, Zorginstituut Nederland, Per Saldo en de zorgkantoren uitgenodigd. Vanuit de beweging waren vertegenwoordigers aanwezig van Carintreggeland, De Leyhoeve, 't Zorghuus, Viattence, Amstelring en Surplus. Vanuit de zorgkantoren: Zorg en Zekerheid, VGZ, en Menzis. De samenstelling van deelnemers aan deze bijeenkomst bleek heel nuttig en leerzaam.

Brentano heeft een reflectiegesprek georganiseerd over de vraag: wat is een goede, passende aanpak om de visie van Brentano ('Leef je eigen leven!') en het gedachtengoed in de beweging Radicale vernieuwing te verdiepen en breder te verspreiden in de organisatie? Vooral bij medewerkers in de zorgteams. Aansprekende voorbeelden vanuit de praktijk zullen meer worden gedeeld, binnen Brentano en de beweging.

Bij een groot deel van de deelnemende organisaties worden momenteel de reflectiegesprekken of -bijeenkomsten voorbereid.

Actieteams Actieteam reflectie op crisis

Op 11 februari jl. kwam het actieteam Reflectie op crisis voor het laatst online bijeen. De deelnemers hebben tegen het einde van het overleg met elkaar besloten het actieteam te stoppen. De gesprekken waren ontzettend waardevol om tips en ervaringen uit te wisselen en samen op nieuwe ideeën te komen en/of elkaar scherp te houden. Zodat je ook in crisissituaties vanuit de visie om samen persoonlijke zorg te organiseren blijft handelen. Van regels naar relaties, ook (juist!) in de Coronacrisis. Iedereen had het gevoel daarmee vooruit te kunnen. (Met dank voor ieders inzet en openheid!)

Actieteam Radicale vernieuwing en technologie

In de bijeenkomst op 19 januari jl. is besproken om als actieteam, juist in deze beweging Radicale vernieuwing, het langetermijnperspectief en duurzaamheid als uitgangspunt te nemen. Afgesproken is bij een eerstvolgende bijeenkomst twee geslaagde innovaties uit te lichten. Met de volgende vragen:

- sluiten deze innovaties aan bij de waarden en behoeften van cliënten (burgers), hun naasten en medewerkers?
- versterken deze innovaties het welzijn en de autonomie van de cliënt (preventie) en versterken zij de relatie tussen cliënten, naasten en medewerkers?
- in welke situaties zou je deze innovatie toepassen en in welke niet?
- wat zijn de ervaringen in gebruik bij cliënten, naasten en medewerkers? Wat blijkt te helpen voor een duurzame toepassing van deze innovatie?

Actieteam Radicale vernieuwing zorgonderwijs

Op 3 februari jl. organiseerden we een goed bezochte digitale bijeenkomst van het actieteam Radicale vernieuwing zorgonderwijs (27 deelnemers, 14 van de 17 betrokken organisaties).

In het afgelopen jaar zijn twee sporen ontstaan: een landelijk netwerk vormen van zorg- en onderwijsorganisaties voor uitwisseling (1) en er worden gesprekken gevoerd over een gezamenlijk op te richten vakschool Waardevolle zorg (2).

De bijeenkomst op 3 februari jl. was gericht op uitwisseling van de deelnemers en er waren presentaties over drie initiatieven: in West-Brabant, rond Amsterdam (Fieldlabs) en in Zuid-Holland Noord (Radicale vernieuwing waardevol onderwijs). [Lees hier het artikel](#) over de bijeenkomst.

Op 6 april a.s. volgt een bijeenkomst over de vakschool. Op 17 mei a.s. is er een [interactieve bijeenkomst](#) met deelnemers uit de zorgpraktijk én het zorgonderwijs. Meer informatie over de ontwikkelingen rondom de onderwijsvernieuwing: radicalevernieuwing.nl/onderwijs

Actieteam Vrijheid en veiligheid voor het levensgeluk van cliënten

In januari zijn de monitoringsvragen weer naar de 14 organisaties gestuurd, die aan de pilot '[vrijheid en veiligheid voor het levensgeluk van cliënten](#)' deelnemen. De doelstelling is dat de invoering van de Wet zorg en dwang maximaal bijdraagt aan het levensgeluk van cliënten. Caroline Beentjes (bestuurder Woonzorggroep Samen) en Saskia van Opijnen (bestuurder Avoord en samen met Caroline trekker van dit actieteam) hebben vervolgens in de weken daarna samen met Marthijn Laterveer (initiatiefnemer Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg) en Marie-Antoinette Bäckes (coördinator van de beweging) videogesprekken gevoerd met de afzonderlijke organisaties. Deze gesprekken gaven veel informatie en inzicht.

Op 24 februari jl. was de bijeenkomst van het actieteam. Naast alle 14 organisaties waren ook IGJ en enkele externe experts aanwezig.

Tijdens de bijeenkomst zijn opvallende ervaringen besproken, die organisaties opdoen in de pilot in het omgaan met vrijheid, veiligheid en levensgeluk en de Wet zorg en dwang. De wet stimuleert om te focussen op wat voor cliënten van betekenis is. En de wet stimuleert om onvrijwillige zorg te herkennen en sensitief te zijn voor verzet bij cliënten, in plaats van denken in standaard vrijheidsbeperkende maatregelen. Toch zien we dat de focus in de praktijk vaak ligt op wat het systeem nodig heeft (kunnen we laten zien dat we de wet goed uitvoeren als we inspectiebezoek krijgen?). Deze systeemgerichtheid blijkt, ondanks de vrijheid die zorgorganisaties in deze pilot kunnen nemen, hardnekkig.

De trekkers van de werkgroepen, die zich inzetten voor specifieke opdrachten in de pilot, hebben vervolgens over hun voortgang verteld.

Voor de vraag of een verpleegkundig specialist de rol van Wzd-functionaris zou kunnen vervullen, is een extra subsidie-aanvraag gedaan voor begeleidend onderzoek.

Voor de vraag welke ECD's aansluiten bij de focus op de cliënt en bij het werk in de praktijk, worden enkele ECD's die door de betrokken organisaties gebruikt worden, beoordeeld op dit punt.

De pilot wordt verlengd t/m oktober 2021. Op 11 mei a.s. is een volgende bijeenkomst van het actieteam. We bespreken dan de voorlopige adviezen voor het veld en voor VWS.

Op 11 maart jl. heeft Theo van Uum, directeur langdurige zorg, in het overleg van het kernteam met VWS gevraagd om deze voorlopige adviezen voor de zomer met hen te delen. Dit geeft VWS de mogelijkheid om deze adviezen te betrekken bij de evaluatie van het overgangsjaar en de daarop volgende wetswijziging van de Wet zorg en dwang. Het ministerie heeft aangegeven blij te zijn met de pilot vanuit de beweging, omdat het organisaties betreft die vanuit visie en inhoud willen ervaren waarin deze wet helpend is en wat belemmert.

Actieteam Ambassadeurschap, zichtbaarheid en landelijke impact

In 2021 zetten vertegenwoordigers van 5 zorgorganisaties ('t Zorghuis, Topaz, Brentano, Surplus en Cederhof), LOC, VWS en Roeland Jan Umans (schrijver van de overzichtspublicaties Zicht op vernieuwing) zich in om het meer zichtbaar maken van:

1. de (essentie van de) vernieuwing in de deelnemende organisaties zelf
2. de voortgang en ontwikkeling van de vernieuwing in de beweging
3. de landelijke impact

Op 21 januari jl. heeft het actieteam teruggekeken naar de resultaten in 2020. Er is op alle fronten heel veel gebeurd. Afgesproken is om in 2021 het accent te leggen op het vergroten van de landelijke zichtbaarheid van de vernieuwing. Door te laten zien wat in de praktijk van alledag verandert. En door problemen in beeld te brengen en oplossingen te laten zien vanuit de relatie cliënt-naasten-medewerker.

Dit gaat het actieteam doen door de activiteiten die de deelnemende organisaties zelf ondernemen om de zichtbaarheid te vergroten, te versterken. En dit ook te doen met de actieteams in de beweging.

Inspiratiebijeenkomsten

In de afgelopen maanden is door enkele deelnemers het initiatief genomen om een (digitale) inspiratiebijeenkomst te organiseren.

'Hoe kunnen toezichthouders Radicale vernieuwing verpleeghuiszorg omarmen?'

Miep van Es en Susan Rechterschot (Innoforte) hebben op 21 januari jl. samen met Monique Wijnties (NVTZ) over dit thema een bijeenkomst verzorgd. Radicale vernieuwing vraagt een andere manier van

toezicht dan alleen sturen op cijfers. Welk gesprek is nodig en wat betekent dit voor de verhouding tussen de raad van toezicht en bestuurder?

Er namen toezichthouders en bestuurders van 4 organisaties deel. En 3 extern belangstellenden, waaronder vertegenwoordigers van 2 universiteiten. Er is o.a. informatie gegeven over [de reisgids](#) voor toezichthouders van de NVTZ. Innoforte heeft verteld over waardengedreven toezicht. In het gesprek met de deelnemers zijn mooie praktijkvoorbeelden gedeeld om hier invulling aan te kunnen geven. [Lees hier het verslag terug](#).

Komende initiatieven:

- 1 juni op initiatief van Anton van Mansum (bestuurder Surplus): **[‘Waar zijn wij nou helemaal mee bezig’](#)**, een interactieve bijeenkomst waarin Jet Bussemaker (voorzitter van de Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving) haar beschouwing zal geven op de beweging Radicale vernieuwing en ze deze zal plaatsen in een bredere context waarin we leven en werken. Ze neemt ons mee in 5 ‘routes voor waardenafwegingen’. Want: hoe weeg je met elkaar de verschillende waarden van de mensen die bij een praktijksituatie betrokken zijn? Hoe doe je dat in het contact met cliënten en hun naasten? Hoe doe je dat in het zorgteam, en hoe doe je dat breder in de organisatie? En hoe weeg je verschillende waarden als organisatie, als onderdeel van de samenleving? Hierover gaan we met elkaar het gesprek aan. Aan de hand van de vijf routes voor waardenafwegingen: alternatieven verkennen door reflectie (1), wendbaarheid vergroten (2), kwetsbaarheden erkennen (3), bouwen aan gedragen besluiten (4) en leren in onzekerheid (5).
- 22 juni op initiatief van Jessie Wagemakers (Mijzo): **[‘Werkelijk waardevol contact’](#)**. Tijdens deze bijeenkomst delen we 10 inspirerende initiatieven in de verpleeghuiszorg om als medewerkers en naasten daadwerkelijk in verbinding te zijn met bewoners. Een aantal initiatieven komen voort uit de praktijk bij deelnemers in de beweging Radicale vernieuwing. En een aantal initiatieven komen voort uit het programma [Leven Lang Leven](#) van Kennisland. De centrale vraag van deze online inspiratie bijeenkomst is: hoe zorgen we dat waardevol contact gemeengoed wordt, onderdeel van het dagelijks leven en werk in het verpleeghuis?
- 23 juni [Sociale benadering dementie](#)

Zicht op vernieuwing 4

Medio januari is de [vierde publicatie Zicht op vernieuwing](#) uitgebracht. Onze jaarlijkse overzichtspublicatie, waarin we vanuit de beweging laten zien welke ervaringen en inzichten we opdoen in het proces van vernieuwen. Net als de vorige edities nodigt ook Zicht op vernieuwing 4 weer uit tot reflectie en verdere discussie over de radicale vernieuwing van de verpleeghuiszorg. Daarvoor zijn er onder meer de ‘Overdenkingen’, tot denken stemmende reflecties op het vernieuwingsproces, óók in moeilijke tijden zoals tijdens de corona.

We ontvingen positieve reacties op de publicatie. Deelnemers uit de beweging hebben de bijdrage

afzonderlijk van elkaar op verschillende momenten in de eigen netwerken onder de aandacht gebracht via de communicatiemiddelen. Zoals altijd worden de artikelen die we ook los via onze landelijke media delen, enthousiast geliked en verder verspreid. VWS, Waardigheid en trots, zorgkantoor Zilveren Kruis, NVTZ en Leyden Academy namen ook het initiatief om de publicatie te verspreiden via hun media en ook wetenschappelijke bureaus van politieke partijen hebben laten weten met interesse de publicatie te lezen.

Voortgangsrapportage naar Tweede Kamer

Op 26 februari jl. heeft VWS-minister De Jonge een vijfde voortgangsrapportage naar de Tweede Kamer gestuurd over het programma 'Thuis in het verpleeghuis'. Ook onze vernieuwingsbeweging wordt in de rapportage genoemd, de volgende paragraaf is opgenomen:

'Op initiatief van 'LOC Waardevolle zorg' vormen 23 zorgorganisaties de beweging 'Radicale Vernieuwing verpleeghuiszorg, van regels naar relaties'. Het doel van deze bottom-up beweging is de zorg menselijker te maken. Dit gebeurt door consequent te organiseren vanuit datgene wat in de relatie tussen bewoners, naasten en medewerkers van waarde is. In de beweging werken onder andere bestuurders, medewerkers, (para)medici, cliëntenraden, bewoners, naasten en raden van toezicht samen. Ook zorgkantoren, de IGJ, en de Nederlandse Vereniging van Toezichthouders in Zorg en Welzijn (NVTZ) zijn er nauw bij betrokken. Tevens ondersteunt en participeert het ministerie van VWS in de beweging. De beweging pakt sinds 2017 vraagstukken op die zich in de praktijk voordoen. Er is een verbinding tussen de deelnemende organisaties. In 2020 onder andere door een landelijke online inspiratieweek te organiseren, actieteams te vormen en een pilot Wet zorg en dwang (Wzd) te starten voor de vrijheid, veiligheid en het levensgeluk van cliënten. Eén van de meest recente resultaten van de beweging is de publicatie van 'Zicht op vernieuwing 4'. Deze vierde editie geeft een scherp beeld van de uitdagingen, dilemma's en hoofdbrekens, maar ook de successen van zorgorganisaties die besloten hebben zorg te bieden waarin niet de regels maar de mensen voorop staan.

Bestuurlijke leernetwerken

Eén van de bestuurlijke leernetwerken is op 18 februari jl. bijeen geweest. De deelnemers hebben met elkaar gesproken over het thema **(Mede)zeggenschap**. Thom van Woerkom, coördinator bij LOC, leverde zijn bijdrage aan deze bijeenkomst: hoe ga je om met de spanning, wanneer een cliëntenraad vooral gericht is op de uitvoering van de wet en gericht is op regels? En je als bestuurder gericht wilt zijn op dialoog?

De andere twee bestuurlijke leernetwerken komen in april bijeen.

De thema's zijn hier:

Leiderschap in een crisis, hoe ben je zelf voorbeeld voor anderen? Hoe hou je als bestuurder de balans in jezelf? Deze bijeenkomst is op 13 april a.s. onder gespreksbegeleiding van Vincent de Klerk.

En: **Nieuwe vormen van (mede-)zeggenschap**. Ook met medewerking van Thom van Woerkom en Ingrid

Schoemaker en Corine Jansen van Amstelring.

Bijeenkomsten coördinatoren

De coördinatoren in de beweging zijn in de afgelopen maanden twee keer bijeen geweest. Deze bijeenkomsten hebben het karakter van intervisie: iedere keer nemen zo'n 10 tot 12 coördinatoren deel. In maart hebben de coördinatoren stil gestaan bij wat zij van elkaar kunnen leren. Waarbij o.a. het idee is ontstaan om een keer een dagje met elkaar mee te lopen (als de maatregelen daar weer ruimte voor bieden). Ieder vult zijn rol op een eigen manier in. Dit overleg wordt vooral benut om de onderlinge relaties op te bouwen, zodat je elkaar snel weet te vinden als dit nodig is.

Promotie-onderzoek 'de zorgzame organisatie, hoe ziet dat eruit?'

Fenna Mossel is zorgethicus en actie-onderzoeker en doet promotie-onderzoek aan de Universiteit voor Humanistiek. Zij volgt de beweging Radicale vernieuwing en benaderde LOC met de vraag in contact te kunnen komen met enkele mensen uit deelnemende organisaties.

Fenna heeft Sander Verschure en Lian ter Brake (Surplus), Elly van der Wijk (Leyhoeve), Clementine Schuurman (Woonzorggroep Samen) en Emmely Hoek (Carintreggeland) gesproken. De verslagen van deze gesprekken worden gebundeld ten behoeve van haar onderzoek. En kunnen vervolgens worden gedeeld.

Nieuwe bewegingen radicale vernieuwing

Inmiddels is er op initiatief van LOC Waardevolle zorg ook een [beweging Radicale vernieuwing langdurige ggz gestart](#). In januari is de startbijeenkomst van de beweging in de ggz geweest. Er is veel enthousiasme om de beweging tot een succes te maken. De [eerste nieuwsbrief](#) is intussen verschenen.

De verkenning voor een beweging [Radicale vernieuwing jeugdzorg](#) is gestart. LOC zal zorgen dat de mensen en organisaties in de verschillende bewegingen ook van elkaar kunnen leren.

Meer weten

Op www.radicalevernieuwing.nl kun je allerlei achtergrondinformatie vinden bij een of meer van bovenstaande onderwerpen. Via de thema's, deelnemerspagina's, trefwoorden bij berichten. Of via de zoekfunctie. Je vindt er informatie over de laatste ontwikkelingen en ook informatie over onderwerpen die in deze versie van de wetenswaardigheden niet aan bod kwamen. Aanmelden voor de nieuwsbrief kan [hier](#), en voor de maandelijkse nieuwsbrief Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs® [hier](#).

Meer artikelen over de thema's met trefwoorden:

Thema's: [Vrijheid en veiligheid voor levensgeluk cliënten](#), [Beweging verbreden en verdiepen](#), [Vernieuwing onderwijs](#), [Coronavirus](#), [Overige onderwerpen](#), [Vernieuwend besturen en toezicht houden](#), [Kracht van kleine zorgorganisaties](#)

Trefwoorden: [Bestuurders](#), [Coördinatoren](#), [Inspectie](#), [Medewerkers](#), [vws-ministerie](#), [Wetenswaardigheden](#), [Zorgkantoren](#)
